

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 31ΗΣ ΜΑΪΟΥ 1973

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΗΛΙΑ Γ. ΜΑΡΙΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.— Τὸ Σικελικὸν Ἰνστιτοῦτον Βυζαντινῶν καὶ Νεοελληνικῶν Σπουδῶν, ὑπὸ Γρηγ. Κασσιμάτη*.

Εἰς πρόσφατον ταξίδι μου εἰς τὴν Σικελίαν ἐπεσκέφθην τὸ ἐν Παλέρμω καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Noto 34 Σικελικὸν Ἰνστιτοῦτον Βυζαντινῶν καὶ Νεοελληνικῶν Σπουδῶν. Ἐνόμισα δὲ χρέος μου νὰ ἐνημερώσω τὴν Ἀκαδημίαν διὰ τὰς προόδους καὶ τὸ ἔργον του. Τὸ χρέος τοῦτο εἶναι μάλιστα διπλοῦν.

Ἀπὸ τὴν μίαν πλευρὰν εἶναι χρέος πρὸς τὰς βυζαντινὰς καὶ τὰς νεοελληνικὰς σπουδὰς. Ὀλίγα εἶναι τὰ Κέντρα Ἐρευνῶν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ποῦ ἐνδιαφέρονται διὰ τὸ Βυζάντιον. Ἡ ἔξοδος τῶν Ρώσων ἀρχικῶς καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔπειτα ἐπιστημόνων εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, μετὰ τὰ παγκόσμια γεγονότα τῆς τελευταίας πεντηκονταετίας ἐδημιούργησε πυρῆνας ἐρευνῶν πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ποῦ ἔδωσαν νέαν ὄψιν εἰς τὴν μελέτην τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, ποῦ εἶχεν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος ἀναζωογονηθῆ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἀποκαθίστασι γὰρ τὴν σημασίαν τοῦ παρεγνωρισμένου ἑλληνοβυζαντινοῦ κράτους· τὰ κέντρα ὅμως αὐτὰ ἔξετάζουν τὸ Βυζάντιον εἴτε ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τὸν σύνδεσμόν του μὲ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ μὲ τὴν ἐπὶ Τουρκοκρατίας νεοελληνικὴν ἀνθησιν, εἴτε ἐν συναρτήσει πρὸς ἄλλας μὴ ἑλληνικὰς ἐπιρροάς, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἰδίως τῆς ρωσικῆς ἐπιστήμης.

Καὶ εἶχομεν πέρυσιν τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν, μὲ τὰς παρουσιάσεις τῶν βιβλίων τοῦ ξένου Ἑταίρου τῆς Ἀκαδημίας Paul Lemerle καὶ τοῦ

* GRÉG. CASSIMATIS, L'Institut Sicilien d'Études Byzantines et Néoheléniques.

Γερμανοῦ καθηγητοῦ H. W. Haussing, νὰ συζητήσωμεν περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς σημασίας αὐτοῦ διὰ τὰς ἀνθρωπιστικὰς σπουδὰς, ὡς καὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς λεπτομεροῦς ἐρεῦνης αὐτοῦ διὰ τὴν πατρίδα μας.

Τὸ Ἰνστιτοῦτον τοῦ Παλέρμου, ποῦ ἰδρύθη ὕστερα ἀπὸ εὐχὴν τοῦ ὀγδόου διεθνοῦς Συνεδρίου τῶν βυζαντινῶν σπουδῶν εἰς τὸ Παλέρμον τὸ 1951, δὲν ἀναφέρεται μόνον εἰς τὰς βυζαντινὰς σπουδὰς. Ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰς νεοελληνικὰς σπουδὰς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν, θεωρουμένην, κατὰ τὴν εὐχὴν τοῦ Συνεδρίου, ὡς συνηρητέμενην μὲ τὴν κλασσικὴν ἑλληνικὴν, «τῆς ὁποίας διευκολύνει τὴν κατανόησιν καὶ βοηθεῖ οὕτως εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ κλασσικοῦ φιλολόγου εἰς βυζαντινολόγον». Εἰς τὸ Παλέρμον ἀναζητεῖται καὶ προβάλλεται ὁ στενὸς σύνδεσμος τοῦ Βυζαντίου μὲ τὴν ὑστέραν Μεγάλην Ἑλλάδα καὶ τὴν Σικελίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ νορμανδικὴ καὶ ἡ γαλλικὴ κατάκτησις συνέχισαν μίαν πολιτιστικὴν δημιουργίαν τῆς Ἑλληνοβυζαντινῆς Τέχνης καὶ Παιδείας.

Ἀνάλογος εἶναι ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν, τὸ ὁποῖον, λειτουργοῦν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἀκαδημίας, τόσας ἀνεκτιμήτους ἔχει προσφέρει ὑπηρεσίας ἀφ' ἧς ἰδρύθη. Καὶ ἀνεπτύχθη κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἀειμνήστου Σοφίας Ἀντωνιάδου, ἔπειτα δὲ ὑπὸ τὸν καθηγητὴν κ. Μανούσικαν, διὰ νὰ καταστῇ σήμερον εἰς ἓκ τῶν τριῶν παγκοσμίου φήμης ὀργανισμῶν ἱστορικῆς ἐρεῦνης ἐν Βενετίᾳ. Ἀλλὰ τὸ Ἰνστιτοῦτον τῆς Βενετίας εἶναι Ἑλληνικὸν Ἰδρυμα, μὲ χρήματα ἑλληνικά, ἐκ τῆς περιουσίας τῆς παλαιᾶς ἑλληνικῆς Κοινότητος καὶ τοῦ Κράτους συντηρούμενον. Τὸ Ἰνστιτοῦτον ὅμως τοῦ Παλέρμου εἶναι Ἰταλικόν, λειτουργοῦν μὲ ἐνίσχυσιν τοῦ Ἰταλικοῦ Κράτους καὶ ἐργαζόμενον ὄχι μόνον διὰ τὴν ἔρευναν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν διάδοσιν καὶ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης μὲ τὴν δημιουργίαν σημαντικῆς βιβλιοθήκης, ἀπαρτιζομένης σήμερον ἀπὸ περισσοτέρους τῶν 5.000 τόμων καὶ ἄνω τῶν 6.000 φυλλαδίων, πλὴν τῶν ἰταλικῶν καὶ ξένων περιοδικῶν ποῦ ἐνδιαφέρουν τὴν ὕλην του, καὶ ἀναλαμβάνει κανονικῶς καὶ τὴν ἔκδοσιν σπουδαίων μονογραφιῶν καὶ τῆς Ἐπετηρίδος του μὲ τὸν τίτλον *Byzantino - Sicula*. Ἐκτὸς τούτων ὅμως ἀφιερῶθη διὰ τοῦ ἀπὸ τοῦ 1965 ἰδρυθέντος ἐν τῷ πλαισίῳ αὐτοῦ εἰδικοῦ κέντρου εἰς τὴν σύνταξιν — ἡ ὁποία καὶ σχεδὸν ἐτελείωσε — καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν, ἡ ὁποία δὲν ἤρχισεν ἀκόμη, συγχρονισμένου νεοελληνοῖταλικοῦ λεξικοῦ.

Πάντα δὲ ταῦτα ὑπὸ τὴν πνοήν, τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ἄγρυπνον παρακολούθησιν ἐνὸς ξένου Ἑταίρου τῆς Ἀκαδημίας, καθηγητοῦ τῆς κλασσικῆς φιλολογίας, εἰς τὴν ὁποίαν προσέθεσεν ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας καὶ τὴν νεοελληνικὴν, κοσμήτορος δὲ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς καὶ μέλους τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Παλέρ-

μου. Ἀντελήφθητε ὅλοι ὅτι ἀναφέρομαι εἰς τὸν Bruno Lavagnini, διὰ τὸν ὁποῖον εἶπον πέρυσιν, ὅτε προήχθη εἰς ξένον Ἑταῖρον — ἦτο ἀντεπιστέλλον μέλος ἀπὸ τοῦ 1964 — ὅτι Ἑλληνα καὶ οὐχὶ φιλέλληνα ἐκλέγομεν.

Τοῦτο δὲ εἶναι τὸ ἕτερον σκέλος τοῦ χρέους πρὸς ὠδήγησεν εἰς τὴν σημερινὴν ἀνακοίνωσιν. Τὸ χρέος πρὸς τὴν ἀκάματον ἐργασίαν τοῦ Bruno Lavagnini, τοῦ γλυκυτάτου αὐτοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἀκούραστου ἐρευνητοῦ ἐπιστήμονος, εἰς τὸν ὁποῖον πολλὰ ὀφείλει καὶ ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ νεοελληνικὴ γλῶσσα καὶ φιλολογία, διότι τὸ Ἰνστιτούτον τοῦ Παλέρμου, ἑπεκταθὲν τελευταίως εἰς ὀλόκληρον τὸν πρῶτον ὄροφον τοῦ οἰκήματος εἰς τὸ ὁποῖον στεγάζεται, ἀποτελεῖ κυψέλην ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ δημιουργεῖ ἔργον πολύτιμον διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Οὕτω τὸ Ἰνστιτούτον ἐξέδωσεν ἀπὸ τοῦ 1954 :

11 τόμους μελετῶν,

1 λεύκωμα τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν τῆς βυζαντινῆς Σικελίας,

6 τεύχη τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπετηρίδος Byzantino - Sicula καὶ

3 μεταφράσεις νεοελλήνων ποιητῶν : τοῦ Σεφέρη, τῆς Δαλμάτη καὶ τοῦ Ἑλύτη. Τὰς δύο πρῶτας ἐξεπόνησεν ὁ ἴδιος ὁ Lavagnini, τὴν δὲ τρίτην ὁ διάδοχος του εἰς τὴν ἔδραν τῆς νεοελληνικῆς κ. Rotolo.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἔχομεν ὑποχρέωσιν ὅλοι νὰ βοηθήσωμεν διὰ παντὸς τρόπον.

R É S U M É

M. Grég. Cassimatis communique à l'Académie ses impressions enthousiantes de la visite qu'il a effectué à l'Institut Sicilien d'Études Byzantines et Néohelléniques de Palerme. L'Institut sous la direction du Professeur Bruno Lavagnini, correspondant de l'Académie depuis 1964, élu associé étranger en 1972, accomplit une oeuvre d'importance capitale en Sicile, par ses recherches et ses nombreuses publications, parmi lesquelles il faut citer la série des Byzantino-Sicula et les traductions en italien de l'oeuvre de Seferis, de Dalmati et d'Elytis. Le travail de l'Institut sera parachevé pour l'édition d'un dictionnaire néogrec-italien qui est en cours de préparation.